

T Á J É K O Z T A T Ó

a katasztrófavédelmi törvényből adódó változásokról

I. BEVEZETŐ - A katasztrófavédelmi szabályozás változásainak indokoltsága

A katasztrófák megelőzésével, felszámolásával, a védekezés irányításával kapcsolatos feladatok fontosságára a jelentősebb hatású hazai és külföldi káresemények, veszélyhelyzetek irányították a figyelmet. A 2000. január 1-én hatálya lépett katasztrófavédelmi törvény az ország és az állampolgárok biztonsága érdekében végrehajtott feladatok tapasztalatai alapján működőképes rendszert hozott létre. Az elmúlt évtized igazolta, hogy a kialakított katasztrófavédelmi tervezési, irányítási, szervezeti és működési rendszer alkalmas a veszélyhelyzetek kezelésére a kisebb súlyú, lokális eseményektől a jelentős, kiterjedt, súlyos veszélyhelyzetekig. Mindeközben azonban megnőtt a lakosságot, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető természeti és ökológiai katasztrófák száma, összetettebbé és ellenőrizhetetlenebbé váltak a civilizációs veszélyforrások és azok okai. Az elmúlt években többször adódtak olyan problémák, amelyek egyszerre különböző fajtájú és szintű beavatkozásokat igényeltek.

A katasztrófavédelem **nemzeti ügy** és a társadalom által elvárt szerepének betöltése – az új Alaptörvénnyel összhangban – megköveteli a különböző természeti-, és egyéb változásokhoz igazodó korrekciók elvégzését, az állami szerepvállalás növelését és az igényelt fejlesztések megvalósítását. A katasztrófavédelem jelenlegi jogszabályi környezetének átfogó módosításával, az állam szerepvállalásának növelésével fokozható Magyarország területén élő lakosság életének, vagyonának biztonsága, valamint biztosítható az ország működőképességének folyamatos fenntartása.

II. VÁLTOZÁSOK A KATASZTRÓFAVÉDELMI TÖRVÉNYBEN

Az Országgyűlés 2011. szeptember 19-én elfogadta a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló **2011. évi CXXVIII. törvényt**, amely fordulópontot jelent a katasztrófavédelmi szabályozórendszerben.

A törvény az új Alaptörvénnyel összhangban, a minősített időszakok rendszerének megújításával, illetve a bekövetkezett katasztrófa esetén irányadó rendkívüli intézkedések megteremtésével garantálja az ország területén élő lakosság életének, vagyonának biztonságát.

A változtatások területei az alábbiak szerint foglalhatóak rendszerbe.

1. Állami tűzoltóságok a katasztrófavédelem rendszerében

A 2011. évben hatályos tűzvédelmi törvény értelmében a hivatásos önkormányzati tűzoltóság az önkormányzat intézményeként működtek, ami – egyes esetekben - magával hozta az intézményi függőséget.

Az újonnan elfogadott törvény leszögezi, hogy a tűzoltás és műszaki mentés állami feladat. **Ennek értelmében a hivatásos önkormányzati tűzoltóság megszűnt, helyébe 2012. január 1. napjával az egységes katasztrófavédelmi szervezetrendszeren belül működő állami tűzoltóság lépett, amely a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve.** Ettől az időponttól a hivatásos önkormányzati tűzoltóság működtetését és fenntartását szolgáló, a

tűzoltóságok használtában lévő, és a tűzoltósági feladatok elvégzéséhez szükséges önkormányzati vagyon térítésmentesen az állam tulajdonába került.

A törvény a tűzvédelem állami kézbe helyezésével számos problémát old meg, elősegíti a helyi érdekektől mentes, egységes rendvédelmi és megfelelő szintű irányítással bíró rendszer létrejöttét. Az állami tűzoltóság a meglévő kapacitások jobb hatásfokú kihasználásával, az erő- és eszközállomány optimális tervezésével és rendszerben tartásával hatékonyabb tűzvédelmet eredményez, és az anyagi források ésszerű felhasználását teszi lehetővé.

A módosítással változik a tűzoltóságok tagozódása is: hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság, létesítményi tűzoltóság, önkéntes tűzoltó egyesület.

2. Polgári védelmi rendszer megújítása.

Az új katasztrófavédelmi törvény meghatározza az Alaptörvényben is nevesített polgári védelmi kötelezettséget, és, kiegészíti a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával, lefekteti – a személyesen teljesítendő, illetve vagyoni szolgáltatás területén – e kötelezettség részletszabályait.

A polgári védelem működésével, felépítésével, szervezeti struktúrájával kapcsolatos szabályok, a modern kor kihívásaira adandó válaszok tükrében aktualizálásra kerültek. Az új típusú polgári védelem elsősorban a nem háborús veszélyeztetettség szempontjából jelentkező lakosságvédelmi, felkészítési és megelőzési feladatokat látja el. Ennek tükrében a katasztrófavédelmi törvény szerint a polgári védelem összetársadalmi feladat-, eszköz-és intézkedési rendszer, amelynek célja a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása és a lakosság felkészítése a katasztrófák hatásainak leküzdése érdekében.

Új alapokra helyeződik a települések veszélyeztetettségi besorolása, ennek megfelelően másfajta védelmi követelményeket kell érvényesíteni. A tervrendszer a megváltozott veszélyeztetettség figyelembevételével megújul. A valós élet valós problémáihoz igazítva kell választ adni a jövő kihívásaira. A polgári védelmi szervezeteket ennek megfelelően kell átalakítani, ahol különbséget teszünk törvényi szinten az önkéntes polgári védelmi szervezetek és a köteles polgári védelmi szervezetek között. Polgári védelmi kötelezettség alá esik – a törvényben meghatározott kivételekkel – minden 18. életévét betöltött, de a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő személy.

3. Képzett közbiztonsági referens

A 2010. május-júniusi árvizek során bebizonyosodott: a hatékony védekezéshez elengedhetetlen, hogy a védekezésért helyi szinten felelős személyek rendelkezzenek alapvető katasztrófavédelmi ismeretekkel. A helyi önkormányzatok védelmi igazgatási feladatainak támogatása valósul meg a képzett közbiztonsági referens intézményének bevezetésével. A törvény végrehajtására kiadott 234/2011. (X.10.) kormányrendelet szerint a katasztrófavédelmi szempontból I. és II. veszélyességi osztályba sorolt településeken a referenst a polgármester jelöli ki, és gondoskodik a katasztrófavédelmi képzésen való részvételéről.

A közbiztonsági referensek közvetlenül segítik az önkormányzatok katasztrófák elleni felkészülési, mentési, védekezési tevékenységét.

4. Iparbiztonság és katasztrófavédelmi bírság

Az új törvény szerint 2012. január 1.-től a katasztrófavédelmi rendszeren belül létrejön az egységes iparbiztonsági hatóság, amely a megelőzési munka keretében szigorú hatósági felügyeletet lát el a veszélyes anyagot gyártó, tároló, forgalmazó és felhasználó üzemek felett.

Az elmúlt időszakban több baleset következett be veszélyes anyagokkal foglalkozó, ún. alsó küszöbérték alatti üzemekben, amelyek nem tartoznak a jelenleg hatályos (Seveso II. Irányelv) szabályozás alá. Ebből kiindulva szükségessé vált az engedélyezési és ellenőrzési eljárásokat kiterjeszteni az alsó küszöbérték negyedét elérő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekre is.

Ezen túlmenően a katasztrófavédelem hatósági jogköre a jövőben kiterjed a veszélyes áru szállítás közúti és telephelyi ellenőrzése mellett, a vasúti, légi, és vízi szállítások ellenőrzésére, valamint a **kritikus infrastruktúra** felügyeletére is.

A törvény új jogintézményként vezeti be a **katasztrófavédelmi bírság** intézményét, amelyet a katasztrófavédelmi hatóság a veszélyes áruk szállítására illetve felhasználására vonatkozó szabályok megsértése esetén szabhat ki, ezzel javítva az üzemeltetők kötelezettségek teljesítését, a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek jogkövetői magatartásának elősegítését, és ezzel együtt a hatósági jogalkalmazás minőségét.

A bírság legalacsonyabb összege háromezer forint, legmagasabb összege hárommillió forint.

5. I. fokú tűzvédelmi Hatósági tevékenység

A jogszabályi változások a tűzvédelemben leginkább az eddigi jogszabályok és a szabályozók módosításainak betartatását hangsúlyozzák, helyezik – szigorúbb szemlélettel - előtérbe. Ennek megfelelően a tűzvédelmi szabályozók be nem tartásából adódó szankcionálás - bizonyos esetekben - nem ad mérlegelési jogkört.

A Veszprémi Katasztrófavédelmi Kirendeltség hatósági munkájában nem elhanyagolható, hogy a 2011. évet megelőző gyakorlathoz képest, három tűzoltóság I. fokú tűzvédelmi hatósági tevékenységét végzi. Ez pontosan azt jelenti, hogy a Balatonfüzfő, Pétfürdő és Veszprém tűzoltóság volt illetékességi területén folytatjuk munkánkat, amely 79 települést jelent Veszprém megyében.

III. VÉDELMI IGAZGATÁS ÚJ SZABÁLYAI

A katasztrófavédelmi törvény, a korábban elfogadott honvédelmi törvénnyel összhangban 2012. január 1.-től új alapokra helyezi a védelmi igazgatás, és ezen belül a katasztrófavédelem szervezet és feladatrendszerét.

1. Kormányzati szint

A kormány végzi, a katasztrófák elleni védekezés legfelsőbb szervezését és irányítását, a tervezés kormány szintű végrehajtását, a katasztrófavédelemmel összefüggő feladatok tárcák közötti koordinációját. A katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítése és a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolása és irányítása érdekében

kormányzati koordinációs szervet működtet. A törvény részletezi a kormány tagjainak, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek, valamint a központi államigazgatási szerv vezetőinek feladat - és hatásköreit.

2. Területi szint (védelmi bizottságok)

2.1. Megyei Védelmi Bizottság

A megyei védelmi bizottság a Kormány alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben és kormányrendeletben számára megállapított honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat. Rendeltetése, hogy illetékességi területén – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve közreműködésével – összehangolja és irányítsa a megelőzés, felkészülés, valamint a védekezés megyei és helyi szintű feladatait. A megyei védelmi bizottság testületi szerv.

Elnöke: a kormány megbízott

Elnökhelyettesei:

- a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a megyei katasztrófavédelmi igazgató,
- a honvédelmi feladatok tekintetében a MH állományába tartozó tényleges állományú katona.

Tagjai:

- megyei közgyűlés elnöke, fővárosban a főpolgármester,
- megyei jogú város polgármestere,
- a katonai igazgatás területi szervének vezetője, képviselője,
- a megyei, fővárosi rendőrfőkapitány,
- az egészségügyi államigazgatási szerv képviselője,
- a vízügyi igazgatási szerv képviselője,
- a megyei védelmi bizottság titkára.

Állandó meghívott tanácskozási joggal az Országos Mentőszolgálat képviselője, és a helyi védelmi bizottság feladatkörét érintő döntésben, részt vesz a helyi védelmi bizottság elnöke is.

2.2 Helyi Védelmi Bizottság

A főváros kerületeiben, a megyei jogú városokban és a megyei védelmi bizottság által kijelölt városokban helyi védelmi bizottság működik. Illetékességi területét (honvédelmi körzet), a közigazgatás rendszerének, valamint az érintett polgármesterek véleményének figyelembevételével a megyei védelmi bizottság állapítja meg. A helyi védelmi bizottság testületi szerv.

Elnöke: a megyei jogú város, a város, a fővárosi kerület polgármestere

Elnökhelyettesei:

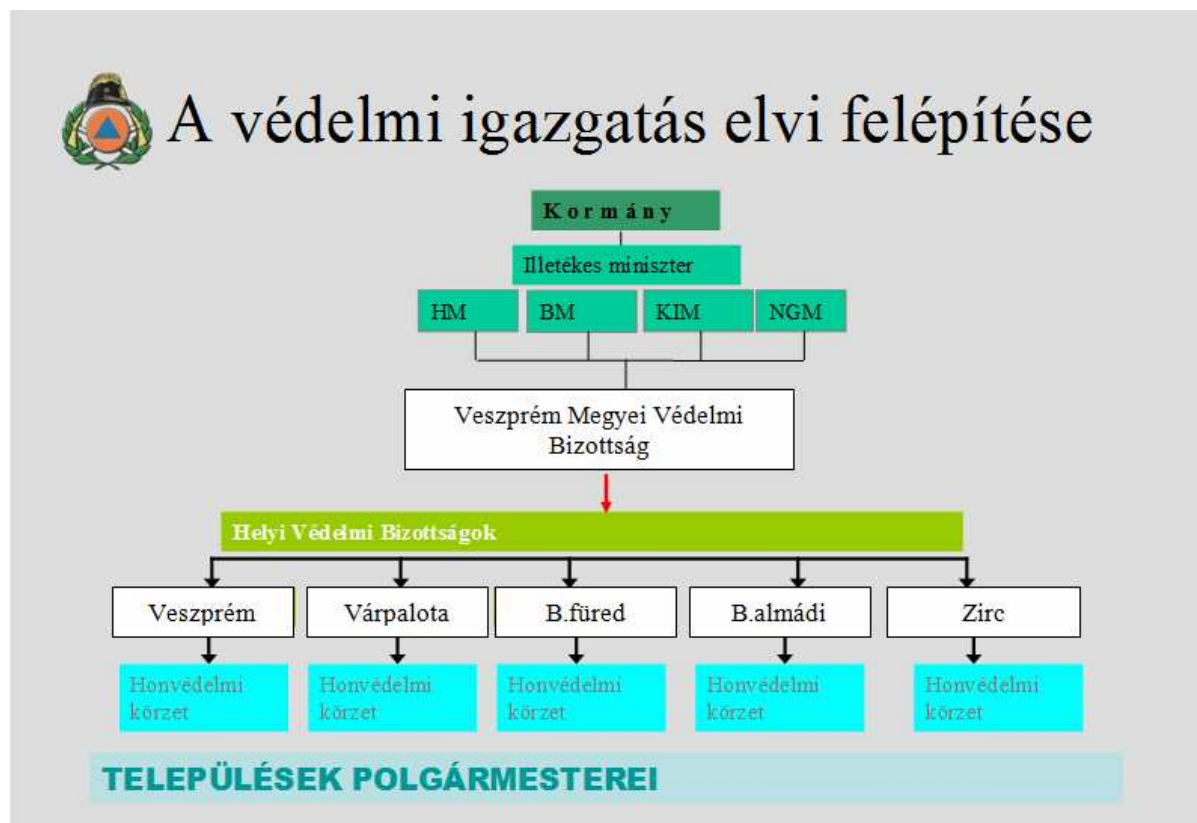
- a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a megyei katasztrófavédelmi igazgató által kijelölt személy
- a honvédelmi feladatok tekintetében a MH állományából szükség esetén vezényelt tényleges állományú katona.

Tagjai:

- megyei jogú városban, a városban, a fővárosi kerületben a jegyző,
- a honvédelmi körzethez tartozó polgármesterek által megválasztott polgármester,
- a rendvédelmi szervek és a központi államigazgatási szervek területi szerveinek a honvédelmi körzet szerint illetékes vezetője,
- a kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervének képviselője.

3. Helyi szint

A polgármester a helyi katasztrófavédelmi feladatok letéteményese. Illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és védekezés feladatait. E feladatok végrehajtására – a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság egyetértésével – közfoglalkoztatási támogatást igényelhet az erre a célra létrehozott költségvetési előirányzat terhére. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet, gyakorolja az első fokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe. **Veszélyhelyzetben az irányítást a településen a katasztrófavédelem veszi át.**

IV. NEMZETI VÉDEKEZÉS IDŐSZAKAI AZ ÚJ KATASZTRÓFAVÉDELMI RENDSZERBEN

1. A Veszélyhelyzet

Az Alaptörvény a különleges jogrend keretében tisztázza a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a váratlan támadás, és a veszélyhelyzet tényállásait. A katasztrófavédelem szempontjából a veszélyhelyzet bír kiemelt jelentőséggel, ugyanakkor a katasztrófavédelmi rendszer, és szervezet elemeinek a többi tényállás esetén is komoly szerepe és jelentősége van.

Az 53. cikk értelmében *„a Kormány az élet-és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.”*

Az új Alaptörvény és a katasztrófavédelmi törvény szerinti veszélyhelyzet által meghatározott események az alábbiak szerint foglalhatóak össze:

- elemi csapások, természeti eredetű veszélyek miatt,
- ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek miatt,
- egyéb eredetű veszélyek miatt kihirdetett veszélyhelyzetek.

Ebben az időszakban a Kormány – rendeleti úton – rendkívüli intézkedéseket vezethet be, vagy azokra felhatalmazást adhat. Ezen rendeletek az ország teljes területére, vagy egy meghatározott részére vonatkozhatnak. Teljesség igénye nélkül:

- korlátozható a lakosság szabad mozgása, az ország egyes területeire történő belépés, áthaladás és tartózkodás, valamint a közlekedési és szállítási kapacitások biztosítása érdekében a repülőterek, raktárak, állomások igénybevétele,
- elrendelhető:
 - a lakosság kimenekítése/kitelepítése (az elrendelést megtagadókkal szemben a jogosult rendvédelmi szerv lép fel),
 - a nemzetgazdasági, vagy más érdekből történő kiürítés, amelyre elsődlegesen a katasztrófák elleni védekezéséért felelős miniszter intézkedik,
 - ideiglenes polgári védelmi szolgálat ellátása,
 - mentésre alkalmas járművek, eszközök igénybevétele,
 - szükség esetén – kártalanítás mellett – ingatlan igénybevétele, bontása.
- a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződéskötési kötelezettség állapítható meg,
- a veszélyhelyzet súlyosbodásának veszélye esetén, az érintett gazdálkodó szervezet a Magyar Állam felügyelete alá vonható,
- polgármester és jegyző részére államigazgatási feladat jelölhető meg,
- közigazgatási hatósági eljárástól való eltérésre van lehetőség,
- indokolt esetben részleges, vagy teljes forgalomkorlátozás vezethető be.

A rendeletek rendkívüli kihirdetésére a közszolgálati műsorszórókon keresztül is sor kerülhet.

2. Veszélyhelyzetben sajátos irányítási szabályok lépnek életbe:

- A helyzet jellegétől függően, illetve több megyét érintő veszélyhelyzet esetén miniszteri biztos kinevezésére van lehetőség, akinek feladata az érintett területen a védekezési feladatok összehangolása. A miniszteri biztos a megyei védelmi bizottság elnökét utasíthatja.
- Településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását a polgármestertől a megyei katasztrófavédelmi igazgató által kijelölt személy veszi át.
- A megyei (fővárosi) közgyűlés és a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét a megyei közgyűlés elnöke (főpolgármester) és a polgármester gyakorolja.

3. A megelőzés fontossága (veszélyhelyzetet megelőző időszak)

Az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai is bizonyították, hogy nélkülözhetetlen a védelmi igazgatás területi és helyi szintjén az irányítási jogosítványok megújítása annak érdekében, hogy a szükséges megelőző intézkedések meghozatala szervezettebben, gördülékenyebben történjen. Fontos, hogy közvetlenül az adott eseményt megelőzően sor kerüljön olyan intézkedésekre és döntésekre, amelyek segítségével könnyebben és gyorsabban kezelhetők a veszélyhelyzetek. Ez a megelőző időszak lehetőséget biztosít arra, hogy egy előre kidolgozott terv alapján azonnal intézkedés szülessen az emberi élet, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak, a kritikus infrastruktúrák védelme, a lakosság alapvető ellátásának biztosítása érdekében.

Új fogalmakkal kell megismerkedni: *katasztrófaveszély*, *katasztrófa károsító hatása által érintett terület*, olyan a felkészülést, védekezést elősegítő megfogalmazások, amelyek a hatékonyságot nagymértékben elősegíthetik.

4. A katasztrófaveszély

Hogy a felkészülésre kellő idő álljon rendelkezésre, az új katasztrófavédelmi törvény bevezeti a katasztrófaveszély időszakát. Ilyen esetben olyan intézkedések és döntések meghozatalára van lehetőség, amelyek révén a kialakuló helyzetek gyorsabban és eredményesebben kezelhetők.

Katasztrófaveszély időszakában nem érvényesülnek az Alaptörvény szerinti különleges jogrendre vonatkozó szabályok, de a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet központi szerve vezetőjének – a központi veszélyelhárítási terv szerint – lehetősége van az élet- és vagyonbiztonság, a lakosság ellátása, a kritikus infrastruktúrák védelme és a várható helyzet következményeinek csökkentése érdekében intézkedéseket tenni, amelyekről folyamatosan tájékoztatja a katasztrófák elleni védekezésért felelős minisztert.

5. A katasztrófa károsító hatása által érintett terület

A katasztrófa károsító hatása által érintett terület alatt azt a kijelölt és lehatárolt területet értjük, ahol a katasztrófa (természeti, ipari, civilizációs) következményeinek elhárítása, vagyis a hatékony és eredményes helyreállítás érdekében kormányzati intézkedésekre van szükség.

A helyreállítás időszakában a katasztrófa károsító hatása által érintett területen a mentés és a következmények elhárítása érdekében a megyei védelmi bizottság elnöke a katasztrófavédelmi elnök-helyettes javaslatára az adott katasztrófatípus első helyi felelősségi körébe tartozó szerv állományából helyszíni műveletirányítót jelöl ki.

Amennyiben az intézkedés késedelme elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna, a katasztrófavédelmi elnök-helyettes a megyei védelmi bizottság elnökének utólagos jóváhagyásával is kijelölheti a helyszíni műveletirányítót. A helyszíni műveletirányító a tevékenységét a védelmi bizottság katasztrófavédelmi elnök-helyettese utasításának megfelelően végzi.

A helyszíni műveletirányító a kárhelyszínen irányítja és összehangolja a végrehajtási feladatokat.

V. HIVATÁSOS KATASZTRÓFAVÉDELMI SZERVEZETRENDSZER

1. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek

A bekövetkezett szervezeti változások és az irányítási rendszer átalakítása indokolják a katasztrófavédelem szervezetére vonatkozó általános rendelkezések korrekcióját.

A katasztrófavédelem megvalósításában részt vevő hivatásos katasztrófavédelmi szerveket három csoportba soroljuk:

- országos illetékességgel működő központi szerv,
- a megyei, fővárosi illetékességgel működő területi szervek,
- helyi szervek, a katasztrófavédelmi kirendeltségek, a hivatásos tűzoltóságok, a katasztrófavédelmi őrök és a katasztrófavédelmi rodák.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, kormánytisztviselők, köztisztviselők és közalkalmazottak.

1.1. A központi szerv

A katasztrófavédelem központi szerve a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, amely önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője vezeti a központi szervet, irányítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szervei működését és szakmai tevékenységét.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője központi irányítási és felügyeleti jogkörében a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényben meghatározott irányítási jogosítványokon túl gyakorolja a katasztrófavédelmi törvényben és végrehajtási rendeleteiben meghatározott jogokat.

1.2 Területi szervek

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok.

A megyei igazgatóság önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv, amely jogszabályban meghatározott ügyekben hatóságként jár el, ellátja a jogszabályokban részére meghatározott feladatokat, irányítja a katasztrófavédelmi kirendeltségeket és a hivatásos tűzoltóságokat.

Ezen túlmenően ellátja az önkormányzati tűzoltóságok felügyeletét, ellenőrzi a létesítményi tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek tevékenységét.

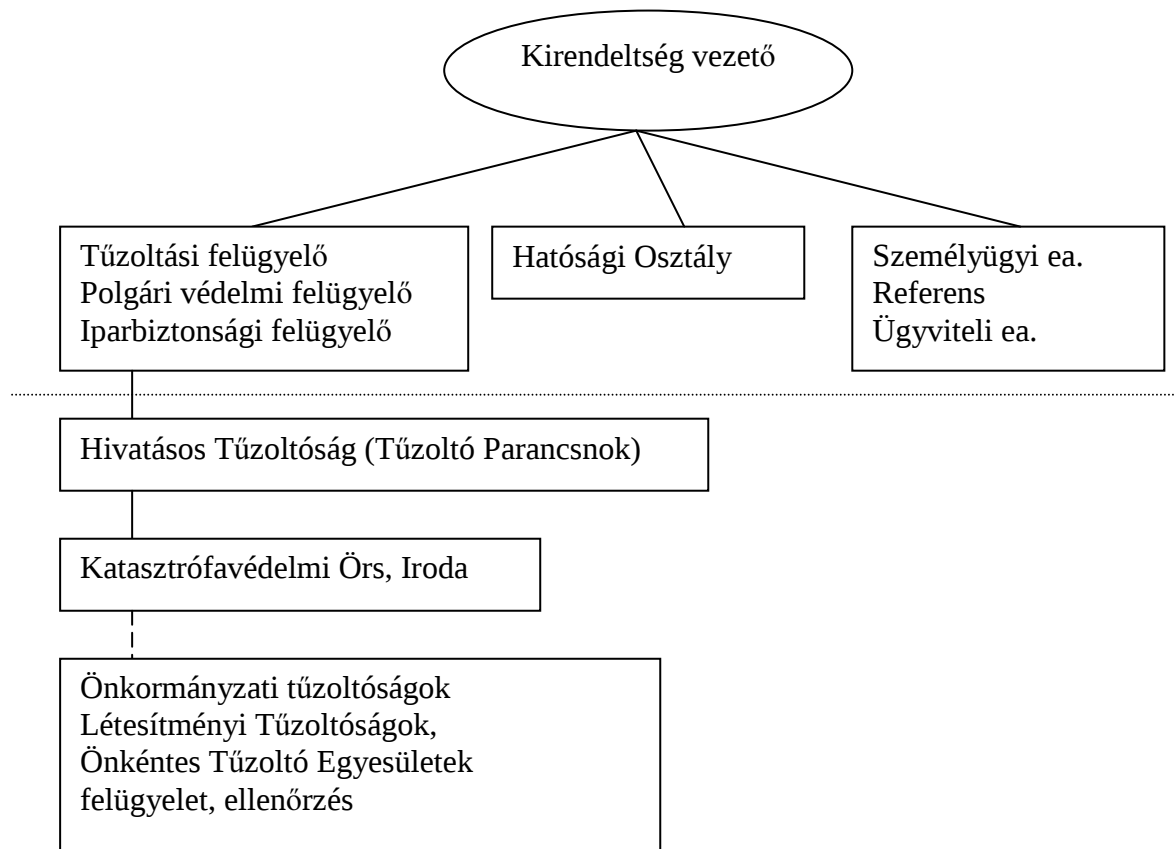
A hivatásos katasztrófavédelmi szervek helyi szervei a **katasztrófavédelmi kirendeltségek**.

2012. április 1-jétől a hivatásos tűzoltóságok (katasztrófavédelmi őrs) a katasztrófavédelmi kirendeltségek alárendeltségében működnek az alábbi struktúra szerint:

Veszprémi Katasztrófavédelmi Kirendeltség

- Balatonfűzfő Hivatásos Tűzoltóság
 - Balatonfüredi Katasztrófavédelmi Iroda (irányítás)
 - Zirci Katasztrófavédelmi Iroda (irányítás)
- Pétfürdő Hivatásos Tűzoltóság
 - Várpalotai Katasztrófavédelmi Iroda (irányítás)
 - Nitrogénművek Zrt. Létesítményi tűzoltóság (felügyelet)
 - Önkéntes Tűzoltó Egyesületek (felügyelet)
- Veszprém Hivatásos Tűzoltóság
 - Nagyvázsonyi Katasztrófavédelmi Őrs (kialakítás alatt); (irányítás)
 - Balatonfüredi Önkormányzati Tűzoltóság (felügyelet)
 - Zirci Önkormányzati Tűzoltóság (felügyelet)
 - Önkéntes Tűzoltó Egyesületek (felügyelet)

A katasztrófavédelmi kirendeltségek az alábbi struktúra szerint működnek:

Kérem a Tisztelt Képviselő Testületet, hogy határozatában a fenti tájékoztatót elfogadni szíveskedjen.

Veszprém, 2012. november 12.

SZABÓ PÉTER tűzoltó alezredes
 Veszprémi Katasztrófavédelmi Kirendeltség
 vezetője